בעז אופן

[קובץ] תורת הקרבנות

עניני מסכת זבחים אליבא דהלכתא, כרך ב

סיכומי הלכה נבחרים מלומדי כולל ישיבת "בית הלל", בני ברק, כסלו תשע"ד, רלג עמ'

מכון "תורת הקרבנות" אשר בבני ברק שם לו למטרה ליישם את חזונו של מרן ה'חפץ חיים' לייסד את "לשכת הכהנים" – בית הוראה לענייני המקדש וקודשיו הלכה למעשה , כפי שכתב ה'חפץ חיים' במכתב המצוטט במלואו בשער הקובץ:

> בודאי נחוץ מאד ליסד "לשכת כהנים" שמטרתה תהי' להושיב ת"ח שילמדו סדר קדשים ודיני עבודת הקרבנות כדי שיהי' לכהנים ממי לשאול דיני הקודש והמקדש, וכמו שהי' מלפנים אצל הסנהדרין יושבי לשכת הגזית, שלמדו עם הכהנים דיני עבודה והיו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה (כדאיתא בשקלים פ"ד).

ה'חפץ חיים' מעלה במכתבו את החשש ממצב שבו תתחדש האפשרות עבודת הקרבנות אך בפועל לא נוכל לבצעה בגלל מחסור בכוהנים הבקיאים בהלכות העבודה.

אברכי הכולל יגיעים בסוגיות קודשים מתוך מגמה ברורה "לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא" כשהמטרה המוצהרת היא לרדת לפרטי הדינים ולסכמם הלכה למעשה, כפי שרגילים להיות מסוכמים הלכות שבת, אסור והיתר וכדו'. בהקדמת הקובץ מועלה הקושי להקיף את כל פרטי דיני הלכות הקודשים הפזורים בכל הש"ס, והפתרון המוצע לכך הוא:

> על ידי כח הרבים המתאגדים לדעת כל אחד חלק אחר אליבא דהלכתא, הרי בין כולם תהיה הידיעה שלמה בכל הלכות הקודש והמקדש. וכך על ידי שישתדל כל אחד ללמוד ולברר לכל הפחות נושא אחד מתוך כל ההלכות רבות, ובפרט אלו אשר סיכמו נשוא או עניין מתוך הדינים הרבים... כאשר ישננו את תמצית הדברים ויעמיקו ויוסיפו בהם עוד פרטים, עד כמה שהיד מגעת...

ואכן "**קובץ** תורת הקרבנות" – כשמו כן הוא. הלכות הקרבנות חולקו בין תלמידי החכמים אברכי הכולל, כאשר כל אחד מהם סיכם עניין מסוים, וכל העניינים קובצו לפי סדר ההקרבה. סיכומי ההלכות בנויים בצורה אחידה בכל נושא ונושא, ככל הנראה על פי הנחיות מפורטות של עורכי הקובץ (אשר שמם אינו מוזכר בו). מבנה הקובץ נעשה במתכונת ספרי ההלכה הסיכומיים (שהראשון להם: "שמירת שבת כהלכתה") – בחלקם העליון באותיות גדולות מובאים תקצירי ההלכות, ובהערות שוליים נרחבות מופיעים בירורי בהלכות.

כרך זה מחולק לשלושה שערים: **דיני עבודת הקרבן** – בו מתבארים דיני שחיטת הקרבן ועבודתו עד לשפיכת השיירים; **דיני מחשבות הפוסלות בקרבן**; **ודינים נוספים בקרבנות** – הכוללים מקצת דיני דיחוי בקודשים, קרבן עכו"ם ועוד. כל אלו מצטרפים לבירורים שנעשו בכרכים קודמים – דיני קידוש ידיים ורגלים, סדר הקדימה בקרבנות, כיבוס, מריקה ושטיפה, שחוטי חוץ, ועוד.

בשער הקובץ מכנים העורכים את הקובץ בשם "מהדורת ביקורת" ומסבירים בהקדמתם ש"למותר לציין כי אין לסמוך על הלכות המובאות בקובץ מכיוון שלא עברו עדיין את הביקורת הראויה".

אולם למעשה, נראה כי בלאו הכי לא יוכל הספר לשמש כ"מדריך הלכתי לכוהנים בבית המקדש". מסתבר שהדרך אל ה"לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא" שאליה חתרו יוזמי הקובץ – עוד ארוכה. למעשה הקובץ אינו אלא סיכום הסוגיות על כל הנפקא־מינות המעשיות היוצאות מן הסוגיה. לכן בכל מקום שבו נחלקו הראשונים או האחרונים ימצא הקורא בחלקו העליון של הספר, במקום שבו אמורים להיכתב תקצירי ההלכות הלכה למעשה, את הניסוח: "יש אומרים... ויש אומרים". מבחינה זו הקובץ דומה יותר ל"אנציקלופדיה תלמודית הלכתית לענייני קודשים", ולא לספרי הלכה. הקושי הוא ברור – אובדן מסורת הפסיקה בענייני קודשים. נראה שאליבא דהעורכים, היכולת להכריע בעניינים אלו שמורה לסנהדרין, או שטרם באה השעה לכך.

במכתבו של ה'חפץ חיים' שבו פתחנו, מעלה החפץ חיים את החשש שעבודת המקדש תתעכב בגלל אי ידיעת **ההלכה למעשה**. חזונו של החפץ חיים היה לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא כך שברגע שיבוא אליהו הנביא "נוכל להתחיל תיכף בהקרבת הקרבנות". נראה שמלבד העיסוק בגופי ההלכות, על בתי המדרש העוסקים בענייני המקדש הלכה למעשה להעלות על שולחן הדיונים גם את "כללי הפסיקה בהלכות המקדש וקודשיו".

אולם אין ספק שחיבורים מסוג זה של "קובץ תורת הקרבנות" מהווים קפיצת מדרגה משמעותית בדרך לפסיקת ההלכה, וכנראה שכשם שגאולתם של ישראל קמעא קמעא כך גאולתם של הלכות קודשים, אשר העיסוק בהם נזנח לגמרי בשנות הגלות החשוכות.